

Jan Heller, Pozdní sklizeň,

Praha: Advent-Orion 2000, 171 s.

Patriarcha české religionistiky J. Heller se letos na jaře dožil významného životního jubilea. V *Religiu* (8, 2000, 109-110) jsme si připomněli jeho výročí a jeho osobní vklad do religionistiky v souvislosti s studium desetiletým České společnosti pro studium náboženství. Nyní máme další příležitost pohlédnout pod pokličku jeho pětasedmdesátin, kterou nám nabídli Hellerovi přátelé, kolegové a žáci vydáním sborníku poetického názvu, seriózního obsahu a pochmurné obálky. Nuže, jakápak pozdní sklizeň, praví vzdorovitě Hellerovi brněňští přátelé, a jakýpak sehnutý klásek v zapadajícím slunci. Pohlédněte na Hellerovu bibliografii za pět let mezi jeho sedmdesátinami a dnešním výročí: Co je pro Hellera tvůrčí pětiletka, to jiní nezvládnou za půl století a ještě jím za celý život, vydávající se alespoň za obět organizace vědeckého života. Slyšel jsem vyprávět o krajinách, kde se prý sklízí úroda průběžně, kde není ani raná, ani pozdní, ale jen stálá sklizeň. Nevím, z jakých subtropů ducha Heller pochází (o Plzni vím své a k těmto příznivým končinám bych ji rozhodně neřadil), ale myslím, že to bude právě ten lán světa, kde podnebí ani člověk prostě žádnou pozdní sklizeň nedovolí, kde se to rodí pořád a bez přestávk a kde se jeden nestačí otáčet, aby udržel pole jakž takž čisté.

Samozřejmě, že si to žádá své, a jaká práce se skrývá za procházkou po sborníkové sýpce (tahle zemědělská metaforika je mírně nakažlivá), ukazuje Heller sám. Může nám to ukázat, protože editoři sborníku zvolili neobvyklou, překvapivou, ale vítanou formu: sestavili ho z vlastních Hellerových textů, studii, příspěvků, rozhovorů, a nechali tak promluvit jubilanta slovem, které přináleží pouze k němu. Svěrazně, jak přiznali autoři, tak vznikl sborník pěkně hellerovský. Najdeme v něm starozákonní studie věnované terminologickým a interpretačním problémům; například úžasné pojednání o jménech biblických řek a potoků, kde se z Píšónu stane Tryskalka, z Jaboku Bublalka a z Jordánu Sestoupilka. Můžeme si přečíst vyjádření o životním prostředí; ekologie a krize pří-

rodního a životního prostředí je jedno z témat, v kterém Heller nejen aplikoval své poznatky z bibliistiky, ale v němž se i osobně angažoval (krásnou poznámku k tomu ve své vzpomínce připojuje P. Pokorný: „V sedmdesátých letech jsem pod jeho vlivem chodil poklízet koně do Hucul-klubu, zatímco astmatik Heller vymýšlel biblická jména pro hřibata“ - koneckonců, dělba práce je přece páteř naší kultury). A pochopitelně nepostrádá sborník ani osobní Hellerova vyznání k otázkám víry, života a práce (rozhovor pro *Proglas* „On je ten, který přijít měl“).

Nemyslím, že by bylo zapotřebí rozepisovat se zde podrobně o obsahu jednotlivých sborníkových textů nebo uvádět jejich seznam. Hellerových příspěvků je celkem dvanáct (asi ne náhodou?) a jsou vybrány s dostatečnou odpovědností na to, aby z nich vyklouzl obrazek bibliisty, starozákonníka, teologa, religionisty, hebraisty, onomatologa, prostě řečeno, jednoho z nejvýznamnějších českých vědců v duchovně oblasti a člověka, kterého nemít rád by asi dalo hodně námahy. Doporučuji každému, aby si je přečetl nebo aby si vybral ten, který se mu bude líbit a přesvědčil se sám.

Bude-li si chtít své dojmy zpřesnit, poskytní mu autoři sborníku příležitost v rámcových doprovodných textech. Úvodní poznámku napsali M. Prudký a R. Řehák a nastiňují v něm základní charakteristiky Hellerova teologického myšlení. Závěrečnou poznámku („Professor Heller sedmdesátiletý a pětasedmdesátiletý“) sestavil P. Pokorný jako medailon, který přibližuje oslavence odborně i lidsky z pohledu bývalého žáka a poté dlouholetého kolegy a spolupracovníka. Přehledný Hellerův životopis a již zmiňovaná bibliografie let 1995-2000 knížku končí.

Sborník *Pozdní sklizeň* není první titul festschriftové literatury věnované Hellerovi. Již k jeho sedmdesátým narozeninám vydal M. Prudký titul *Landgabe. Festschrift für Jan Heller zum 70. Geburtstag* (Praha 1995) a v zahraničí vyšly již tři sborníkové knížky. Zdá se, že vzniká dobrá tradice, která v *Pozdní sklizeň* pokračuje originálně a poutavě. A protože tradice zavazuje, těším se již nyní na nápad, s kterým přijdou Hellerovi přívrženci při dalším jubileu.

BŘETISLAV HORYNA